

Rapport 2006-038

**Frikjøp av tillitsvalgte
i kommunesektoren**

econ

Frikjøp av tillitsvalgte i kommunesektoren

Utarbeidet for
KS-FOU

Innhold:

SAMMENDRAG OG KONKLUSJONER	1
1 INNLEDNING	5
1.1 Problemstilling	5
1.2 Bakgrunn	5
1.3 Metode og gjennomføring	6
1.3.1 Datainnsamling	6
1.3.2 Betegnelser og grupperinger	6
1.3.3 Populasjon	7
1.3.4 Utvalg	8
1.3.5 Svar	9
1.3.6 Vekter	11
1.3.7 Årsverk, ansatte og fagorganiserte	12
2 FRIKJØPTE UTENOM UNDERVISNINGSEKTOREN	13
2.1 Innledning	13
2.2 Utbredelsen av ulike frikjøpsordninger	13
2.3 Frikjøpte årsverk	17
3 FRIKJØP AV TILLITSVALGTE I UNDERVISNINGSEKTOREN	22
3.1 Innledning	22
3.2 Utbredelsen av ulike frikjøpsordninger	22
3.3 Frikjøpte årsverk	23
4 FRIKJØPTE – FINANSIERT AV EGEN ARBEIDSTAKERORGANISASJON	28

Sammendrag og konklusjoner

Resymé

I kommunesektoren er det flere avtaler og bestemmelser om at arbeidsgiver skal betale lønn for valgte representanter for de ansatte i hele eller deler av den tiden de har funksjoner som tillitsvalgte. Dette omtales som frikjøp av tillitsvalgte. I 2005 finansierte kommuner og fylkeskommuner i alt 823 årsverk for tillitsvalgte. Oslo kommune er da holdt utenom. Av disse årsverkene er 295 i undervisning og 528 i andre sektorer. Arbeidstakerorganisasjonene finansierte i tillegg 174 årsverk for tillitsvalgte.

Formål

Denne rapporten har til formål å gi en oversikt over frikjøp av tillitsvalgte i kommunesektoren i 2005. Frikjøp av tillitsvalgte innebærer at kommune/fylkeskommune eller arbeidstakerorganisasjon betaler lønn for valgte representanter for de ansatte i hele eller deler av den tiden de har funksjoner som tillitsvalgte.

Prosjektet er utført på oppdrag for KS.

Oslo kommune er ikke omfattet av KS' virksomhet som arbeidsgiverorganisasjon og er derfor utelatt fra undersøkelsen. KS' bedriftsmedlemmer er heller ikke med.

Bakgrunn

KS har ønsket en oppdaterte oversikt over omfang av frikjøpte årsverk for tillitsvalgte. Dette avtales lokalt med utgangspunkt i hovedavtalebestemmelser om tillitsvalgtordningene i kommuner og fylkeskommuner. Det finnes derfor ikke en sentral, registerbasert oversikt over frikjøpte årsverk.

Tillitsvalgtordninger i kommunesektoren

I underkant av 40 arbeidstakerorganisasjoner er direkte part i Hovedavtalen i kommunesektoren. De aller fleste er medlem i en av de fire hovedorganisasjonene som har status som forhandlingssammenslutning i KS-området.

Basert på antall medlemmer i arbeidstakerorganisasjonene, geografi og kommunens/fylkeskommunens organisasjonsstruktur, skal partene lokalt avtale tillitsvalgtordning, herunder antall tillitsvalgte per organisasjon og størrelse på eventuelt frikjøp av tillitsvalgte. Dersom man ikke kommer til enighet, gir Hovedavtalen rett til frikjøp knyttet til antall medlemmer.

Overgangsordninger for undervisningspersonalet

Fra 1. mai 2004 ble forhandlingsansvaret for undervisningspersonalet i grunnopplæringen, dvs. grunnskole og videregående opplæring, overført fra staten til KS.

I en overgangsperiode til 2008 får undervisningspersonalets organisasjoner videreført tillitsvalgtordning, permisjonsrettigheter og frikjøpsressurser etter gjeldende statlige Hovedavtale. Undersøkelsen og rapporten ser derfor separat på frikjøp i undervisningssektoren.

Konklusjoner

I 2005 finansierte kommuner og fylkeskommuner i alt 823 årsverk for tillitsvalgte. Oslo kommune er da holdt utenom. Av disse årsverkene er 295 i undervisning og 528 i andre sektorer. Arbeidstakerorganisasjonene finansierte i tillegg 174 årsverk for tillitsvalgte.

Tabell A *Frikjøpte årsverk¹⁾ for tillitsvalgte i kommunesektoren²⁾, 2005*

	Kommuner etter antall innbyggere					Fylkeskommuner	Totalt
	<5.000	5.000-9.999	10.000-49.999	50.000-	Totalt		
<u>Kommunalt finansiert</u>						109	823
Utenom undervisning	159	125	310	118	712	33	528
Undervisning	105	83	220	86	494	76	295
Finansiert av arbeidstakerorganisasjon	54	42	90	32	218	17	174

¹⁾ Fratrasket tillitsvalgtes eventuelle bruk av tid som verneombud.

²⁾ Utenom Oslo.

Frikjøpte årsverk i gjennomsnitt per kommune som har frikjøpte, øker med kommunens størrelse og med antall kommunalt ansatte. Gjennomsnittlig er det flest kommunalt frikjøpte årsverk i kommunene utenom undervisning, lik 1,2 årsverk per kommune. I undervisning er det 0,6 årsverk i gjennomsnitt. Arbeidstakerorganisasjonene bidrar med 0,5 årsverk per kommune.

I kommuner med 50.000 innbyggere eller mer, er det 7,8 frikjøpte årsverk per kommune utenom undervisning. I undervisning er det 2,9 årsverk. Arbeidstakerorganisasjonene finansierer i tillegg 2,6 årsverk per kommune i denne størrelsesgruppen.

Figuren viser frikjøpte årsverk utenom undervisning etter antall kommunale årsverk utenom undervisning, samt frikjøpte årsverk i undervisning etter antall årsverk i undervisning.

Fylkeskommunene finansierer 4,2 årsverk innen undervisning og 1,8 utenom undervisning i gjennomsnitt per fylkeskommune.

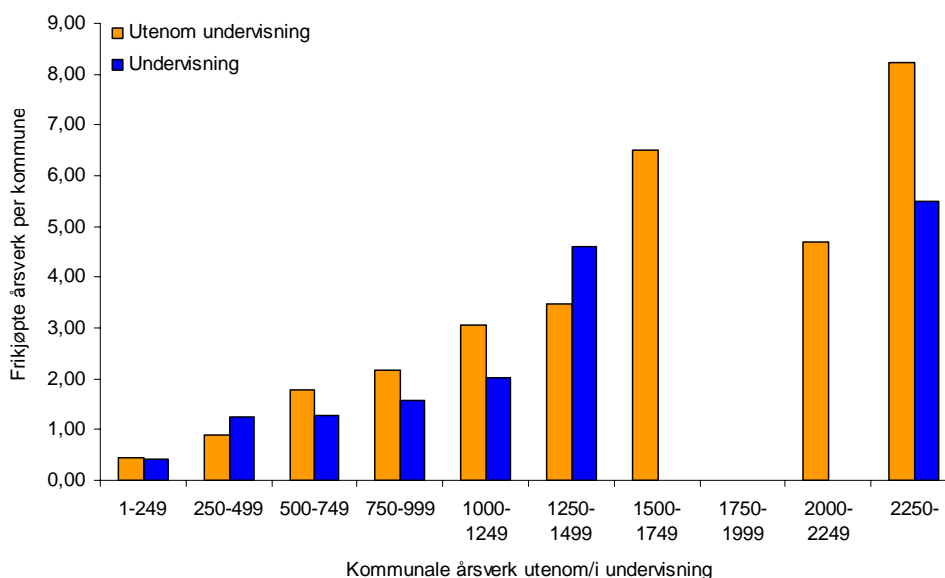
Tabell B *Frikjøpte årsverk¹⁾ for tillitsvalgte, i gjennomsnitt per kommune/fylkeskommune²⁾ som har frikjøpte, 2005*

	Kommuner etter antall innbyggere					Fylkeskommuner
	<5.000	5.000-9.999	10.000-49.999	50.000-	Totalt	
<u>Kommunalt finansiert</u>						
Utenom undervisning	0,47	0,92	2,42	7,80	1,19	1,80
Undervisning	0,29	0,48	1,07	2,91	0,60	4,22
<u>Finansiert av arbeidstakerorganisasjon</u>	0,22	0,38	0,90	2,60	0,50	1,01

¹⁾ Fratrukket tillitsvalgtes eventuelle bruk av tid som verneombud.

²⁾ Utenom Oslo.

Figur A *Kommunalt frikjøpte årsverk¹⁾ for tillitsvalgte i gjennomsnitt per kommune²⁾ som har frikjøpte, utenom undervisning og i undervisning, 2005*

¹⁾ Fratrukket tillitsvalgtes eventuelle bruk av tid som verneombud.

²⁾ Utenom Oslo.

1 Innledning

1.1 Problemstilling

Denne rapporten har til formål å gi en oversikt over frikjøp av tillitsvalgte i kommunesektoren i 2005. Frikjøp av tillitsvalgte innebærer at kommune/fylkeskommune eller arbeidstakerorganisasjon betaler lønn for valgte representanter for de ansatte i hele eller deler av den tiden de har funksjoner som tillitsvalgte.

Prosjektet er utført på oppdrag for KS.

Oslo kommune er ikke omfattet av KS' virksomhet som arbeidsgiverorganisasjon og er derfor utelatt fra undersøkelsen. KS' bedriftsmedlemmer er heller ikke med.

KS har ønsket et skille mellom:

- tillitsvalgte fra undervisningspersonalet organisasjoner og øvrige tillitsvalgte
- kommunesektoren samlet og fordeling på fylkeskommuner og kommuner
- kommuner etter størrelse, sentralitet og geografisk lokalisering.

Det er samlet inn informasjon om hvilke ordninger som er i bruk som grunnlag for helt og delvis frikjøp av tillitsvalgte, og hvor mange årsverk som er frikjøpt.

1.2 Bakgrunn

KS ønsker en oppdaterte oversikt over omfang av frikjøpte årsverk for tillitsvalgte. Dette avtales lokalt med utgangspunkt i hovedavtalebestemmelser om tillitsvalgtordningene i kommuner og fylkeskommuner. Det finnes derfor ikke en sentral, registerbasert oversikt over frikjøpte årsverk.

Tillitsvalgtordninger i kommunesektoren

I underkant av 40 arbeidstakerorganisasjoner er direkte part i Hovedavtalen. De aller fleste er medlem i en av de fire hovedorganisasjonene som har status som forhandlingssammenslutning i KS-området.

Basert på antall medlemmer i arbeidstakerorganisasjonene, geografi og kommunens/fylkeskommunens organisasjonsstruktur, skal partene lokalt avtale tillitsvalgtordning, herunder antall tillitsvalgte per organisasjon og størrelse på

eventuelt frikjøp av tillitsvalgte. Dersom man ikke kommer til enighet, gir Hovedavtalen rett til frikjøp knyttet til antall medlemmer.

Overgangsordninger for undervisningspersonalet

Fra 1. mai 2004 ble forhandlingsansvaret for undervisningspersonalet i grunnopplæringen, dvs. grunnskole og videregående opplæring, overført fra staten til KS.

I en overgangsperiode frem til 2008 får undervisningspersonalets organisasjoner videreført tillitsvalgtordning, permisjonsrettigheter og frikjøpsressurser etter gjeldende statlige Hovedavtale. Undersøkelsen og rapporten ser derfor separat på frikjøp i undervisningssektoren.

1.3 Metode og gjennomføring

1.3.1 Datainnsamling

Informasjon om frikjøp av tillitsvalgtressurser er gjort gjennom en internettbasert spørreundersøkelse (QuestBack) til fylkeskommunene og et utvalg kommuner. Mange av spørsmålene ville kreve at det fremskaffes informasjon i den enkelte kommune, og kunne derfor vanskelig besvares over internett uten forarbeid. Det ble derfor lagt opp til at respondentene kunne laste ned spørreskjemaet og fylle det ut på forhånd, før svarene ble lagt inn via QuestBack.

E-post adresser til personalsjefer i kommunene ble fremskaffet av KS.

Spørsmålene er vist under tabellene i kapittel 3 og 4. I tillegg er spørreskjemaet tatt inn som vedlegg.

1.3.2 Betegnelser og grupperinger

Vi bruker følgende betegnelser i tabellene i denne rapporten:

N = antall svar

0 betyr mindre enn 0,5

- betyr eksakt 0

. betyr at tall ikke kan forekomme, gitt øvrige svar.

I trekkingen av utvalget og i presentasjonen av resultatene har vi benyttet tre ulike grupperinger av kommunene.

Størrelse

Vi skiller mellom fire grupper av kommuner, ut fra innbyggertall 1. januar 2005:

- 1 Mindre enn 5.000 innbyggere
- 2 5.000-9.999 innbyggere
- 3 10.000-49.999 innbyggere
- 4 50.000 innbyggere eller flere.

Geografisk lokalisering

For å belyse geografiske forskjeller, bruker vi følgende inndeling i landsdeler:

- 1 Akershus. Vanligvis slås Akershus og Oslo sammen til en landsdel, men siden Oslo ikke er med, regner vi Akershus som en egen landsdel i denne rapporten.
- 2 Hedmark og Oppland (Hedmark, Oppland)
- 3 Sør-Østlandet (Østfold, Buskerud, Vestfold, Telemark)
- 4 Agder og Rogaland (Aust-Agder, Vest-Agder, Rogaland)
- 5 Vestlandet (Hordaland, Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal)
- 6 Trøndelag (Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag)
- 7 Nord-Norge (Nordland, Troms, Finnmark)

Sentralitet

Vi belyser sentralitet med følgende gruppering av kommunene:

- 1 Storbyregion: Over 50.000 innbyggere i største sentra
- 2 Mellomstor byregion: Mellom 15.000 og 50.000 innbyggere i største sentra
- 3 Småbyregion: Mellom 5.000 og 15.000 innbyggere i største sentra
- 4 Småsenterregion: Mellom 1.000 og 5.000 innbyggere i største sentra
- 5 Område med spredd bosetting: Under 1.000 innbyggere i største sentra.

1.3.3 Populasjon

Populasjonen i undersøkelsen er norske kommuner og fylkeskommuner per 1. januar 2005 utenom Oslo. Det er frikjøp av tillitsvalgte i disse kommuner/fylkeskommuner vi skal belyse i prosjektet. Tabell 1.1 fordeler kommunene etter størrelse og landsdel. 56 prosent av kommunene i Norge har mindre enn 5.000 innbyggere. 20 prosent av kommunene er i Nord-Norge. 5 prosent av kommunene er i Akershus. Tabell 1.2 fordeler kommunene etter landsdel og sentralitet og tabell 1.3 etter sentralitet og størrelse.

Tabell 1.1 Kommuner¹⁾ etter landsdel og størrelse²⁾ 2005. Antall

	Antall innbyggere				Totalt
	<5.000	5.000-9.999	10.000-49.999	50.000-	
Akershus	1	3	16	2	22
Hedmark og Oppland	22	16	10	-	48
Sør Østlandet	33	12	23	3	71
Agder og Rogaland	30	12	12	3	57
Vestlandet	57	25	14	1	97
Trøndelag	31	9	8	1	49
Nord-Norge	66	13	8	1	88
Totalt	240	90	91	11	432

Kilde: SSB Statistikkbanken

¹⁾ Oslo kommune er ikke med.

²⁾ Antall innbyggere per 1. januar 2005.

Tabell 1.2 Kommuner¹⁾ etter landsdel og sentralitet 2005. Antall

	Spredd bosetting	Småsenter-region	Småby-region	Mellomstor byregion	Storby-region	Totalt
Akershus	-	-	-	-	22	22
Hedmark og Oppland	2	22	10	12	2	48
Sør Østlandet	5	9	14	19	24	71
Agder og Rogaland	8	8	8	12	21	57
Vestlandet	13	26	22	22	14	97
Trøndelag	10	14	15	-	10	49
Nord-Norge	27	33	18	8	2	88
Totalt	65	112	87	73	95	432

¹⁾ Oslo kommune er ikke med.

Tabell 1.3 Kommuner¹⁾ etter sentralitet og størrelse²⁾ 2005. Antall

	Antall innbyggere				Totalt
	<5.000	5.000-9.999	10.000-49.999	50.000-	
Storbyregion	24	21	39	11	95
Mellomstor byregion	29	17	27	-	73
Småbyregion	45	20	22	-	87
Småsenterregion	78	31	3	-	112
Spredd bosetting	64	1	-	-	65
Totalt	240	90	91	11	432

¹⁾ Oslo kommune er ikke med.

²⁾ Antall innbyggere per 1. januar 2005.

1.3.4 Utvalg

For *kommunene* var planen å sende spørreskjema til 200 etter følgende opplegg:

- Alle kommuner med 50.000 eller flere innbyggere tas med, unntatt Oslo kommune: 11 kommuner.
- Fra de øvrige 3 størrelsesgrupper var planen å trekke 63 kommuner: $(200-11)/3=63$. Vi ønsket å ha et like godt grunnlag for å anslå ressursbruken knyttet til frikjøp innen hver størrelsesgruppe. I utgangspunktet var det rimelig å forvente like stor svarprosent i hver størrelsesgruppe av kommuner.
- Innenfor hver størrelsesgruppe med færre enn 50.000 innbyggere ønsket vi representasjon fra alle 7 landsdeler. $63/7=9$. Innenfor hver av disse tre størrelsesgrupper var planen å ta med alle kommuner i landsdeler med færre enn 9 kommuner, mens vi fra hver av de øvrige landsdeler tar med like mange (eller så mange det er) slik at totalen blir om lag 63.

Vi ønsket også å ha med alle *fylkeskommuner* utenom Oslo, i alt 18.

Fordi vi var usikre på om vi ville finne relevante og korrekte e-post adresser til alle kommunene, trakk vi ut 15 ekstra kommuner. Det viste seg at vi bare fikk problemer med å finne e-post adresse til én kommune. Vi ble altså stående igjen med et utvalg som i tabell 1.4 med 214 kommuner. Alle disse kommunene fikk henvendelsen om å besvare spørreskjemaet.

Tabell 1.4 Utvalg. Kommuner¹⁾ etter landsdel og størrelse²⁾ 2005. Antall

	Antall innbyggere				Totalt
	<5.000	5.000-9.999	10.000-49.999	50.000-	
Akershus	1	3	11	1	16
Hedmark og Oppland	11	11	10	-	32
Sør Østlandet	11	11	11	3	36
Agder og Rogaland	11	11	11	3	36
Vestlandet	11	11	11	1	34
Trøndelag	11	9	8	1	29
Nord-Norge	11	11	8	1	31
Totalt	67	67	70	10	214

¹⁾ Oslo kommune er ikke med.

²⁾ Antall innbyggere per 1. januar 2005.

1.3.5 Svar

For *kommunene* fikk vi i alt 149 svar som kunne brukes i undersøkelsen. Dette utgjør 70 prosent av utvalget som vist i tabell 1.4. Tabell 1.5 viser at vi har ett eller flere svar fra nesten alle kombinasjoner av landsdel og størrelseskategori.

Noen kommuner svarte flere ganger, og vi har da avklart hvilket svar som gjelder. En kommune har bare svart på antall kommunale årsverk og antall ansatte og ikke på noen spørsmål om frikjøp. Dette har vi ikke regnet som et svar. En kommune har svart uten å være i utvalget, noe som antakelig skyldes en feilutsendelse. Dette svaret er ikke regnet med. Vi vet ikke om en annen kommune i utvalget dermed ikke har fått tilsendt henvendelsen.

Tabell 1.5 Svar. Kommuner¹⁾ etter landsdel og størrelse²⁾2005. Antall

	Antall innbyggere				Totalt
	<5.000	5.000-9.999	10.000-49.999	50.000-	
Akershus	1	2	6	1	10
Hedmark og Oppland	6	6	8	-	20
Sør Østlandet	9	10	5	2	26
Agder og Rogaland	7	9	10	3	29
Vestlandet	8	10	9	1	28
Trøndelag	6	5	4	-	15
Nord-Norge	6	7	7	1	21
Totalt	43	49	49	8	149

¹⁾ Oslo kommune er ikke med.

²⁾ Antall innbyggere per 1. januar 2005.

Tabell 1.6 viser svarprosenten (antall svar i prosent av antall kommuner i utvalget) etter kommunestørrelse og landsdel. Det er lavest svarprosent for de minste kommunene (64 prosent) og høyest for dem med 50.000 eller flere innbyggere (80 prosent). For de største kommunene betyr én kommune mye for svarprosenten, hele 10 prosentpoeng mer eller mindre. Tilfeldigheter kan altså slå sterkt ut. For de to mellomliggende størrelsesgruppene ligger svarprosenten på om lag 70 prosent.

Svarprosentene varierer enda mer mellom landsdeler, fra 52 prosent i Trøndelag til 81 prosent i Agder og Rogaland og 82 prosent på Vestlandet.

Tabell 1.6 Svarprosenten kommuner¹⁾, etter landsdel og størrelse²⁾

	Antall innbyggere				Totalt
	<5.000	5.000-9.999	10.000-49.999	50.000-	
Akershus	100	67	55	100	63
Hedmark og Oppland	55	55	80	.	63
Sør Østlandet	82	91	45	67	72
Agder og Rogaland	64	82	91	100	81
Vestlandet	73	91	82	100	82
Trøndelag	55	56	50	-	52
Nord-Norge	55	64	88	100	68
Totalt	64	73	70	80	70

¹⁾ Oslo kommune er ikke med.

²⁾ Antall innbyggere per 1. januar 2005.

Vi fikk også svar fra 15 fylkeskommuner, noe som utgjør 83 prosent av de 18 utenom Oslo.

1.3.6 Vekter

For å gi et representativt bilde av alle kommuner i Norge (utenom Oslo), har vi korrigert både for ulik sannsynlighet for å være i utvalget og ulike svarprosenters mellom de ulike kombinasjoner av landsdel og størrelseskategorier. Vi gir i analysen ekstra vekt til observasjoner fra grupper som er underrepresentert i forhold til populasjonen, og mindre vekt til observasjoner fra grupper som er overrepresentert. Tabell 1.7 viser de vektene vi bruker, beregnet som antall kommuner i populasjonen dividert med antall svar innenfor hver kategori. Vektene korrigerer ikke bare for skjevheter, men også for at utvalget er mindre enn populasjonen. Når disse vektene brukes, kommer beregningene ut med sum kommuner lik 432.

De 6 små kommunene i Nord-Norge som har svart, gis eksempelvis vekten 11. Svarene fra disse kommuner teller 11 ganger så mye som svaret fra den ene lille kommunen i Akershus.

Vi har ikke svar fra den ene kommunen i Trøndelag med 50.000 eller flere innbyggere (Trondheim). Vi har valgt å slå sammen landsdelene Agder/Rogaland, Vestlandet og Trøndelag i denne størrelsesgruppen og lar dermed et gjennomsnitt av svarene fra Kristiansand, Sandnes, Stavanger og Bergen representere Trondheim. Trondheim har 28 prosent flere innbyggere enn gjennomsnittet av disse fire kommunene, slik at vi i våre beregninger antakelig vil undervurdere antall frikjøpte årsverk noe.

Tabell 1.7 Vekter etter landsdel og størrelse¹⁾

	Antall innbyggere			
	<5.000	5.000-9.999	10.000-49.999	50.000-
Akershus	1,000	1,500	2,667	2,000
Hedmark og Oppland	3,667	2,667	1,250	
Sør Østlandet	3,667	1,200	4,600	1,500
Agder og Rogaland	4,286	1,333	1,200	1,250
Vestlandet	7,125	2,500	1,556	1,250
Trøndelag	5,167	1,800	2,000	
Nord-Norge	11,000	1,857	1,143	1,000

¹⁾ Antall innbyggere per 1. januar 2005.

For fylkeskommuner har vi svar fra 15 av 18. Den eneste vektingen som her gjøres er at anslagene på frikjøpte årsverk blåses opp fra antall fylkeskommuner som har svart og til de 18 i populasjonen.

Alle tall for kommuner/fylkeskommuner i de følgende kapitler er basert på bruk av disse vektene, bortsett fra angivelse av antall svar (N) som ligger til grunn for ulike anslag.

De veide svarene gir en fordeling av kommunene etter landsdel og størrelse nesten identisk lik tabell 1.1. Fordelingen av alle kommunene etter størrelse og etter sentralitet blir som i populasjonen. Fordelingen etter landsdel blir imidlertid skjev,

ved at den store kommunen i Trøndelag blir knyttet til Agder/Rogaland og Vestlandet.

1.3.7 Årsverk, ansatte og fagorganiserte

Tabell 1.8 viser antall kommunale årsverk og ansatte samt antall fagorganiserte i kommunesektoren (utenom Oslo) i 2005.

Organisasjonsgraden er beregnet som andelen fagorganiserte av alle ansatte. Utenom undervisningssektoren ser vi en tendens til at organisasjonsgraden synker med økende kommunistørrelse. I undervisningssektoren er det en tilsvarende tendens for de tre øverste størrelsesintervallene.

Tabell 1.8 Gjennomsnittlig antall kommunale årsverk, kommunalt ansatte og fagorganiserte, samt organisasjonsprosenten i kommunene/fylkeskommunene i 2005¹⁾

	Kommuner etter antall innbyggere				Fylkeskommuner
	<5.000	5.000-9.999	10.000-49.999	50.000-	
Kommunale årsverk utenom undervisning. Antall	150 (43)	352 (47)	870 (47)	4092 (7)	639 (15)
Kommunale årsverk i undervisning. Antall	40 (43)	105 (48)	289 (48)	1170 (8)	1335 (15)
Kommunalt ansatte utenom undervisning. Antall	205 (43)	508 (46)	1233 (49)	5642 (8)	834 (14)
Kommunalt ansatte i undervisning. Antall	46 (43)	124 (47)	339 (49)	1385 (8)	1461 (14)
Fagorganiserte i kommunen, utenom undervisning. Antall	180 (42)	406 (45)	997 (46)	3329 (8)	663 (14)
Fagorganiserte i kommunen, i undervisning. Antall	43 (42)	118 (45)	306 (46)	1113 (8)	1150 (14)
Organisasjonsgrad, utenom undervisning. Prosent	86,8 (42)	78,4 (44)	79,9 (46)	59,0 (8)	79,4 (14)
Organisasjonsgrad, i undervisning. Prosent	94,2 (42)	95,1 (45)	89,3 (46)	80,4 (8)	78,7 (14)

¹⁾ Veide tall. () angir antall svar. De fleste (men ikke alle) av de 149 kommunene og de 15 fylkeskommunene som har sendt inn svar, har gitt opplysninger om alle forholdene i tabellen.

2 Frikjøpte utenom undervisningssektoren

2.1 Innledning

Vi ser i dette kapitlet på frikjøp av tillitsvalgte i kommunesektoren utenom undervisning. Undervisning ser vi nærmere på i neste kapittel. Kommunalt frikjøp av tillitsvalgte innebærer at kommunene/fylkeskommunene betaler lønn for valgte representanter for de ansatte i hele eller deler av den tiden de har funksjoner som tillitsvalgte. De er kjøpt fri fra sitt ordinære arbeid.

Basert på antall medlemmer i arbeidstakerorganisasjonene, geografi og kommunens/fylkeskommunens organisasjonsstruktur, skal partene lokalt avtale tillitsvalgtordning, herunder antall tillitsvalgte pr. organisasjon og størrelse på eventuelt frikjøp av tillitsvalgte. Dersom man ikke kommer til enighet, gir Hovedavtalen rett til frikjøp knyttet til antall medlemmer.

2.2 Utbredelsen av ulike frikjøpsordninger

Hovedavtalens (del B § 3-2) bestemmelser som gjelder dersom partene lokalt ikke blir enige, innebærer at hver organisasjon får tildelt en heltids tillitsvalgtressurs når:

- a) de representerer 400 medlemmer,
- b) eller representerer 300 medlemmer og disse arbeider innen de fleste arbeidsområder og er fordelt på minst 15 fag/yrkesgrupper.

Organisasjoner med færre, medlemmer enn angitt i punktene a og b, får tildelt ressurser pro rata ned til en dag pr. uke.

Tabell 2.1 viser at 83 prosent av kommunene og 93 prosent av fylkeskommunene (17 av 18) har inngått en lokal avtale om frikjøp med de berørte organisasjoner utenom undervisning. Dette er mest utbredt i de største kommunene. 13 prosent av kommunene og 7 prosent av fylkeskommunene (1 av 18) har ikke inngått slik lokal avtale og praktiserer Hovedavtalens bestemmelser. Dette er mest vanlig i mindre kommuner. Bare 4 prosent av kommunene har ingen frikjøpte tillitsvalgte, og disse kommunene tilhører alle gruppen med mindre enn 5.000 innbyggere.

Tabell 2.1 Kommuner etter om det er inngått avtale om frikjøp av tillitsvalgte¹⁾. Kommunesektoren²⁾ utenom undervisning 2005. Prosent

	Kommuner etter antall innbyggere					Fylkeskommuner
	<5.000	5.000-9.999	10.000-49.999	50.000-	Totalt	
Har lokal avtale	79,7	78,9	92,3	100,0	82,7	93,3
Følger Hovedavtalen	13,3	21,1	7,7	-	13,4	6,7
Har ikke frikjøpte	7,1	-	-	-	3,9	-
Annet	-	-	-	-	-	-
Totalt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
N	43	49	49	8	149	15

¹⁾ Er det inngått avtale om frikjøp med noen eller alle lokale parter (utenom undervisningssektoren)?

- Ja, vi har avtale om frikjøpsordninger med berørte organisasjoner
- Nei, vi har ingen avtale som regulerer frikjøp, men praktiserer Hovedavtalens bestemmelser
- Nei, vi har ingen frikjøpte tillitsvalgte i kommunen/fylkeskommunen
- Annet.

²⁾ Utenom Oslo.

I Hovedavtalen del B § 3-2 heter det også at i forbindelse med større omstillinger/prosjekter skal behovet for ytterligere frikjøp av tillitsvalgtressurser drøftes mellom partene. Tabell 2.2 viser at få kommuner og ingen fylkeskommuner har fått ytterligere tillitsvalgtressurser av denne grunn. Bare 4 prosent av kommunene har inngått separat avtale om ytterligere frikjøp på grunn av større omstillinger/prosjekter. Bare 2 prosent oppgir at det har vært tatt hensyn til dette i den samlede rammen for frikjøp.

Tabell 2.2 Kommuner etter om de har frikjøpt ytterligere tillitsvalgtressurser på grunn av større omstillinger/prosjekter¹⁾. Kommunesektoren²⁾ utenom undervisning 2005. Prosent

	Kommuner etter antall innbyggere					Fylkeskommuner
	<5.000	5.000-9.999	10.000-49.999	50.000-	Totalt	
Separat avtale	6,3	-	1,1	9,1	3,9	-
Del av samlet avtale	1,8	2,2	-	18,2	1,9	-
Ikke ytterligere frikjøp	91,9	97,8	85,7	72,7	91,3	100,0
Annet	-	-	13,2	-	2,9	-
Totalt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
N	39	48	49	8	144	15

¹⁾ Har kommunen i 2005 frikjøpt ytterligere tillitsvalgtressurser på grunn av større omstillinger/prosjekter?

- Ja, kommunen inngikk en separat avtale om ytterligere frikjøp på grunn av større omstillinger/prosjekter
- Ja, men frikjøpet inngikk i kommunens samlede avtale om frikjøpte (jf. tabell 2.1)
- Nei, kommunen har ikke gjort ytterligere frikjøp på grunn av større omstillinger/prosjekter
- Annet.

²⁾ Utenom Oslo.

Arbeidstakerorganisasjoner som har spesielt mange medlemmer, kan etter Hovedavtalen del B § 3-2 få tildelt ytterligere frikjøpte tillitsvalgtressurser. Dette gjelder organisasjoner med:

- a) minst 400 medlemmer,
- b) eller minst 300 medlemmer og disse arbeider innen de fleste arbeidsområder og er fordelt på minst 15 fag/yrkesgrupper.

Tabell 2.3 viser at 27 prosent av kommunene og 67 prosent av fylkeskommunene (12 av 18) har organisasjoner som er større enn denne minstegrensen. For kommunene gjelder dette bare kommuner med mer enn 5.000 innbyggere og utbredelsen øker med økende kommunistørrelse. I de største kommunene fikk disse organisasjonene ytterligere ressurser. I kommuner med færre enn 50.000 innbyggere fikk de fleste men ikke alle organisasjoner over minstegrensen ytterligere ressurser. I gruppen 5.000 til 9.999 innbyggere ga 65 prosent av kommunene ytterligere ressurser til organisasjoner over minstegrensen.

Tabell 2.3 Kommuner etter om de har tildelt ytterligere tillitsvalgtressurser til organisasjoner med mange medlemmer¹⁾. Kommunesektoren²⁾ utenom undervisning 2005. Prosent

	Kommuner etter antall innbyggere					Fylkeskommuner
	<5.000	5.000-9.999	10.000-49.999	50.000-	Totalt	
Kommuner med større organisasjoner enn a) eller b)	-	22,7	84,6	100,0	26,6	66,7
<i>Fikk ytterligere ressurser</i>	.	65,0	83,1	100,0	81,5	70,0
<i>Fikk ikke</i>	.	35,0	16,9	-	18,5	30,0
<i>Totalt</i>	.	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Kommuner uten større organisasjoner enn a) eller b)	100,0	77,3	15,4	-	73,8	33,3
Totalt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
N	39	48	49	8	144	15

¹⁾ Hadde kommunen organisasjoner som er større enn a) minst 400 medlemmer eller b) 300 medlemmer og disse arbeider innen de fleste arbeidsområder og er fordelt på minst 15 fag/yrkesgrupper? Hvis de hadde: ble disse organisasjoner – ut fra lokale forhold – tildelt ytterligere ressurser (utover en heltids tillitsvalgtressurs)?

²⁾ Utenom Oslo.

I Hovedavtalen del B § 3-2 heter det at organisasjonene innen en forhandlings-sammenslutning lokalt kan velge å ha fellestillitsvalgt. Når denne ordningen velges, tildeles en heltids tillitsvalgtressurs når organisasjonene representerer mer enn 200 medlemmer.

Tabell 2.4 viser at 5 prosent av kommunene og 53 prosent av fylkeskommunene (10 av 18) har slike ordninger. Slike ordninger forekommer bare i kommuner med 5.000 innbyggere eller flere og utbredelsen av slike ordninger øker med

Tabell 2.4 Kommuner etter om de har avtale om fellestillitsvalgte som representerte flere organisasjoner med til sammen mer enn 200 medlemmer og antall slike samarbeidskonstellasjoner¹⁾. Kommunesektoren²⁾ utenom undervisning 2005. Prosent, antall

	Kommuner etter antall innbyggere					Fylkeskommuner
	<5.000	5.000-9.999	10.000-49.999	50.000-	Totalt	
Kommuner med slike fellestillitsvalgte ¹⁾	-	8,1	11,0	27,3	4,9	53,3
<i>Antall samarbeidskonstellasjoner</i>	-	17	17	5	39	11
Kommuner uten slike fellestillitsvalgte ¹⁾	100,0	91,9	89,0	72,7	95,1	46,7
Totalt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	15
N	38	47	49	8	142	15

¹⁾ Hadde kommunen i 2005 avtale om fellestillitsvalgte som representerte flere organisasjoner og som til sammen hadde mer enn 200 medlemmer? Hvis de hadde: Hvor mange samarbeidskonstellasjoner om fellestillitsvalgte for mer enn 200 medlemmer var det i kommunen i 2005? Totalt antall frikjøpte årsverk for fellestillitsvalgte for mer enn 200 medlemmer i kommunen i 2005?

²⁾ Utenom Oslo.

kommunestørrelse. I alt er det 39 samarbeidskonstellasjoner av denne art i kommunene og 11 i fylkeskommunene.

Det er også en bestemmelse i Hovedavtalen del B § 3-2 om at forhandlings-sammenslutninger med færre medlemmer enn 200, kan få tildelt ressurser pro rata i forholdet mellom medlemstallet og 200.

Tabell 2.5 viser at 7 prosent av kommunene og 40 prosent av fylkeskommunene (7 av 18) hadde avtale om fellestillitsvalgte for sammenslutninger med færre enn 200 medlemmer. Slike ordninger er det en del av også i de minste kommunene. I alt er det 44 slike samarbeidskonstellasjoner i kommunene og 11 i fylkeskommunene.

Tabell 2.6 viser at i alt 11,3 prosent av kommunene utenom Oslo har ordninger med fellestillitsvalgte og 73,3 prosent (13 av 18) av fylkeskommunene utenom Oslo har slike ordninger.

Tabell 2.5 Kommuner etter om de har avtale om fellestillitsvalgte for forhandlingssammenslutninger med færre medlemmer enn 200 og antall slike samarbeidskonstellasjoner¹⁾. Kommunesektoren²⁾ utenom undervisning 2005. Prosent, antall

	Kommuner etter antall innbyggere					Fylkeskommuner
	<5.000	5.000-9.999	10.000-49.999	50.000-	Total	
Kommuner med slike fellestillitsvalgte ¹⁾	5,4	6,8	13,2	-	7,2	40,0
Antall samarbeidskonstellasjoner	23	9	13	-	44	11
Kommuner uten slike fellestillitsvalgte ¹⁾	94,6	93,2	86,8	100,0	92,8	60,0
Totalt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
N	39	48	49	8	144	15

¹⁾ Hadde kommunen i 2005 avtale om fellestillitsvalgte for sammenslutninger med færre enn 200 medlemmer? Hvis de hadde: Hvor mange samarbeidskonstellasjoner om fellestillitsvalgte for færre enn 200 medlemmer var det i kommunen i 2005? Totalt antall frikjøpte årsverk for fellestillitsvalgte for færre enn 200 medlemmer i kommunen i 2005?

²⁾ Utenom Oslo.

Tabell 2.6 Kommuner etter om de har avtale om fellestillitsvalgte som representerte flere organisasjoner. Kommunesektoren¹⁾ utenom undervisning 2005. Prosent

	Kommuner etter antall innbyggere					Fylkeskommuner
	<5.000	5.000-9.999	10.000-49.999	50.000-	Totalt	
Har fellestillitsvalgte	5,0	13,3	24,2	27,3	11,3	73,3
Har ikke fellestillitsvalgte	95,0	86,7	75,8	72,7	88,7	26,7
Totalt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	15
N	43	49	49	8	149	15

¹⁾ Utenom Oslo.

2.3 Frikjøpte årsverk

Tabellene 2.6-8 viser frikjøpte årsverk i kommunesektoren, utenom Oslo, for kommuner/fylkeskommuner som har avtale om frikjøpsordninger med berørte organisasjoner og de som ikke har det, men praktiserer Hovedavtalens bestemmelser. I begge tilfeller er kommunene/fylkeskommunene bedt om å oppgi antall årsverk som var frikjøpt i 2005. Det er spesielt stilt spørsmål om frikjøpte tillitsvalgte også hadde verv som verneombud, og hvor mange årsverk som gikk med til dette. Disse årsverkene er trukket fra i tabellene, slik at ressurser til verneombud ikke blandes sammen med arbeidet som tillitsvalgt. For alle kommuner og fylkeskommuner utenom Oslo, anslås det at 528 årsverk var frikjøpt i 2005. Det er da først beregnet gjennomsnittlig antall årsverk per

kommune/fylkeskommune som har svart, fordelt etter størrelse og landsdel. Disse gjennomsnittene er så brukt på alle kommuner/fylkeskommuner (utenom Oslo).

Anslaget på 528 årsverk er et samlet anslag for kommunalt frikjøp utenom undervisningssektoren. De øvrige anslagene i tabellene 2.6-8 belyser ulike deler av frikjøpet. Ressurser knyttet til omstillinger/prosjekter anslås til 6 årsverk, ekstra ressurser til store organisasjoner anslås til 140 årsverk, ressurser til fellestillitsvalgte anslås 59 årsverk.

Tabell 2.7 Frikjøpte årsverk i kommunesektoren¹⁾ utenom undervisning 2005, etter kommunestørrelse

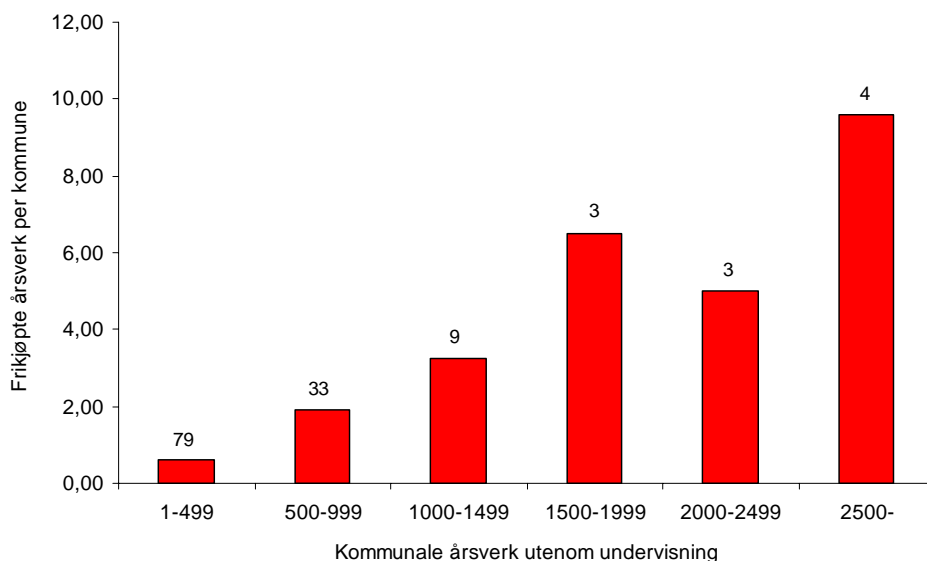
	Kommuner etter antall innbyggere				Fylkeskommuner	Total
	<5.000	5.000-9.999	10.000-49.999	50.000-		
Totalt ²	105	83	220	86	33	528
<u>Herav med bakgrunn i:</u>						
Omstillinger/prosjekter	3	0	0	2	-	6
Organisasjoner med mange medlemmer	-	7	76	49	9	140
Fellestillitsvalgte for organisasjoner med mer enn 200 medlemmer	-	14	11	4	11	39
Fellestillitsvalgte for organisasjoner med færre medlemmer enn 200	11	0	4	-	5	20

¹⁾ Utenom Oslo,

²⁾ Fratrukket tillitsvalgtes eventuelle bruk av tid som verneombud.

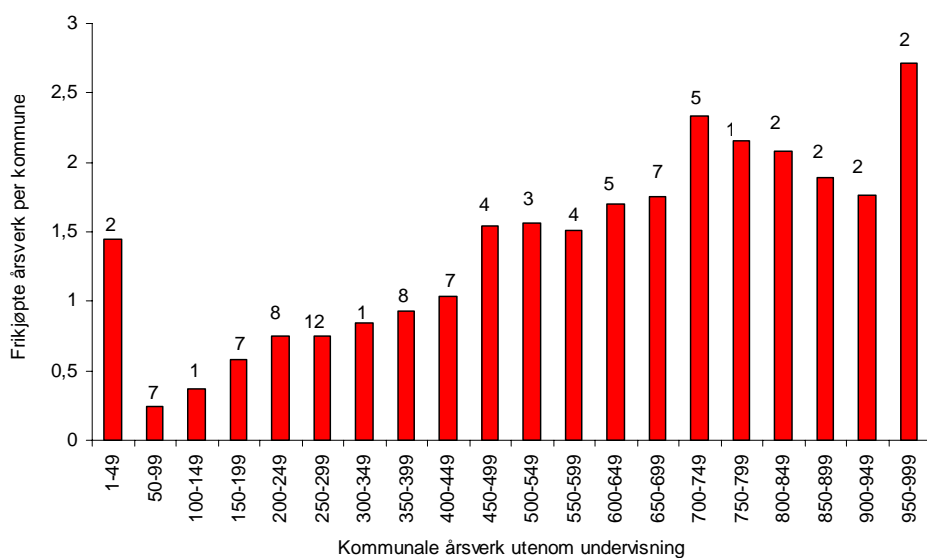
Figur 2.1 viser et anslag på frikjøpte årsverk innen ulike mer detaljerte størrelsesgrupper. Det er svært få observasjoner i de høyeste intervallene. De fleste kommunene har mindre enn 1.000 kommunale årsverk utenom undervisning. Vi ser nærmere på disse i figur 2.2. Figurene 2.3 og 2.4 frikjøpte årsverk i forhold til antall fagorganiserte. Merk at enkelte av kolonnene bygger på tall fra bare 1 eller noen få kommuner. Hovedinntrykket er at frikjøpte ressurser øker med antall kommunale årsverk og antall fagorganiserte for de mindre og mellomstore kommuner. For de større kommuner er det ikke like klare tendenser. Her er det få kommuner og få observasjoner, og spesielle forhold i enkeltkommuner vil slå sterkt ut.

Figur 2.1 *Frikjøpte årsverk¹⁾ per kommune i 2005, etter kommunale årsverk, utenom undervisning. Kommuner med færre enn 3.000 kommunale årsverk utenom undervisning. Tallet på stolpene angir antall observasjoner*

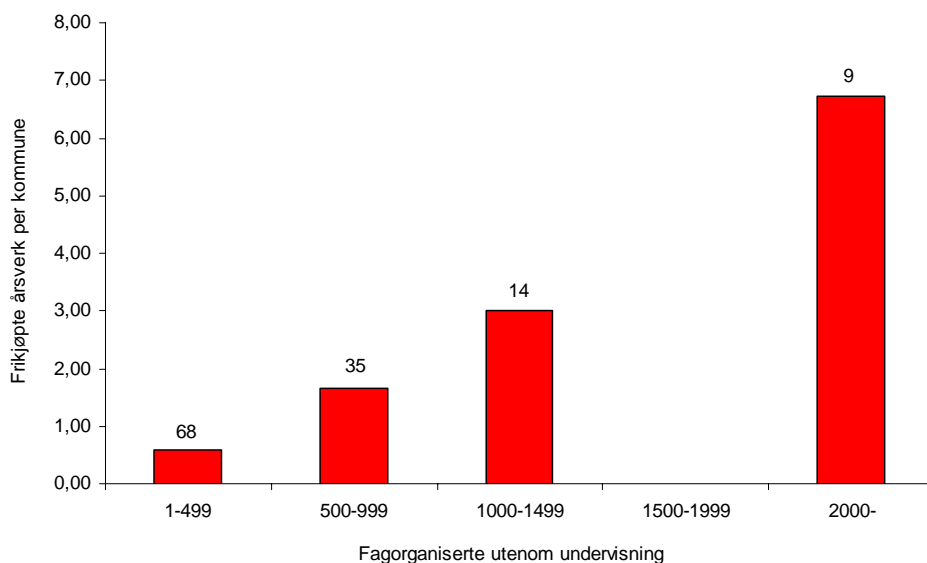
¹⁾ Fratrullet tillitsvalgtes eventuelle bruk av tid som verneombud.

Figur 2.2 *Frikjøpte årsverk¹⁾ per kommune i 2005, etter kommunale årsverk, utenom undervisning. Kommuner med færre enn 1000 kommunale årsverk utenom undervisning. Tallet på stolpene angir antall observasjoner*

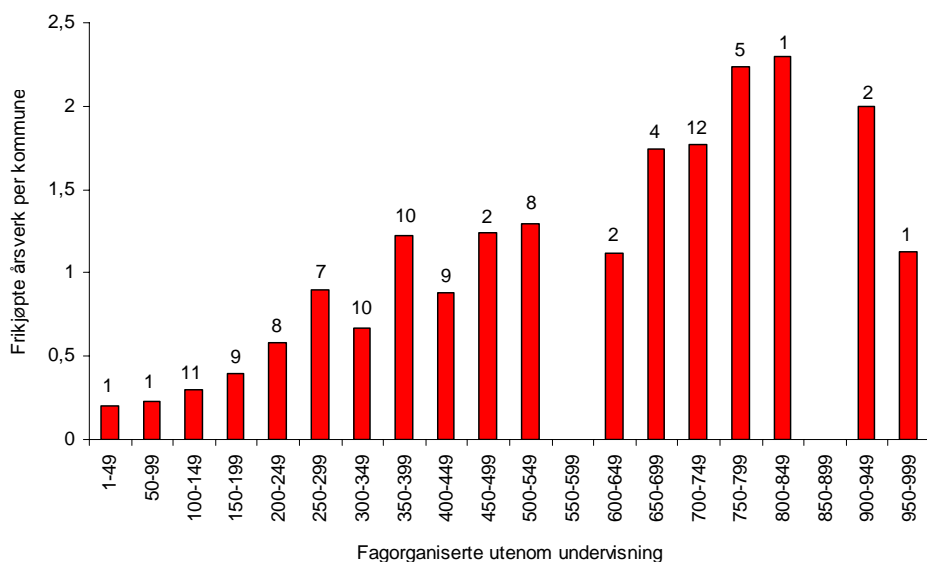
¹⁾ Fratrullet tillitsvalgtes eventuelle bruk av tid som verneombud.

Figur 2.3 *Frikjøpte årsverk¹⁾ per kommune i 2005, etter antall fagorganiserte utenom undervisning. Kommuner med færre enn 3000 fagorganiserte utenom undervisning. Tallet på stolpene angir antall observasjoner*

¹⁾ Fratrukket tillitsvalgtes eventuelle bruk av tid som verneombud

Figur 2.4 *Frikjøpte årsverk¹⁾ per kommune i 2005, etter antall fagorganiserte utenom undervisning. Kommuner med færre enn 1000 fagorganiserte utenom undervisning. Tallet på stolpene angir antall observasjoner*

¹⁾ Fratrukket tillitsvalgtes eventuelle bruk av tid som verneombud.

Tabell 2.8 Frikjøpte årsverk i kommunesektoren utenom undervisning¹⁾ 2005, etter landsdel

	Akers- hus	Hed- mark og Opp- land	Sør- Øst- landet	Agder og Roga- land	Vest- lande t	Trønde- lag	Nord- Norge	Total
Totalt ²⁾	40	54	109		216		75	494
<u>Herav med bakgrunn i:</u>								
Omstillinger/prosjekter	2	-	0		4		0	6
Organisasjoner med mange medlemmer	19	9	40		45		19	132
Fellestillitsvalgte for organisasjoner med mer enn 200 medlemmer	3	1	10		8		6	28
Fellestillitsvalgte for organisasjoner med færre medlemmer enn 200	-	-	1		14		0	15

¹⁾ Utenom Oslo.

²⁾ Fratrukket tillitsvalgtes eventuelle bruk av tid som verneombud.

Tabell 2.7 viser frikjøpte årsverk fordelt på landsdeler. Som nevnt i kapittel 1 har vi slått sammen kommuner med 50.000 innbyggere eller mer i Agder/Rogaland, Vestlandet og Trøndelag i beregningene. Dette skyldes at vi ikke har svar fra Trondheim. Vi presenterer derfor bare tall for summen av disse tre regionene.

Tabell 2.9 Frikjøpte årsverk i kommunesektoren utenom undervisningssektoren¹⁾ 2005, etter sentralitet

	Storby- region	Mellom- stor- byregion	Småby- region	Små- senter- region	Område med spredd bosetting	Total
Totalt ²⁾	208	107	94	72	13	494
<u>Herav med bakgrunn i:</u>						
Omstillinger/prosjekter	2	1	0	1	0	6
Organisasjoner med mange medlemmer	81	29	20	2	-	132
Fellestillitsvalgte for organisasjoner med mer enn 200 medlemmer	8	9	9	2	-	28
Fellestillitsvalgte for organisasjoner med færre medlemmer enn 200	9	1	5	-	-	15

¹⁾ Utenom Oslo.

²⁾ Fratrukket tillitsvalgtes eventuelle bruk av tid som verneombud.

3 Frikjøp av tillitsvalgte i undervisningssektoren

3.1 Innledning

Vi ser i dette kapitlet på frikjøp av tillitsvalgte i undervisningssektoren. Fra 1. mai 2004 ble forhandlingsansvaret for undervisningspersonalet i grunnsopplæringen, dvs. grunnskole og videregående opplæring, overført fra staten til KS. I en overgangsperiode til 2008 får undervisningspersonalets organisasjoner videreført tillitsvalgtordning, permisjonsrettigheter og frikjøpsressurser etter gjeldende statlige Hovedavtale. Undersøkelsen og rapporten ser derfor separat på frikjøp i undervisningssektoren.

3.2 Utbredelsen av ulike frikjøpsordninger

Tabell 3.1 viser at andelen kommuner der det er statlige ordninger for frikjøp av tillitsvalgte i undervisningssektoren, øker med kommunestørrelsen opptil kategorien 10.000-49.999 innbyggere. Av de minste kommunene har 59 prosent videreførte statlige ordninger og 17 prosent overgangsordninger. I de største kommunene har 64 prosent videreførte statlige ordninger og 16 prosent overgangsordninger. Av fylkeskommunene har 17 av 18 en statlig ordning, og de fleste har videreførte statlige ordninger.

Tabell 3.1 *Kommuner etter om det er inngått avtale om frikjøp av tillitsvalgte etter statlige ordninger¹⁾. Kommunesektorens²⁾ undervisningssektor 2005. Prosent*

	Kommuner etter antall innbyggere					Fylkeskommuner
	<5.000	5.000-9.999	10.000-49.999	50.000-	Total	
Videreført statlig ordning	58,8	67,0	73,6	63,6	63,7	80,0
Overgangsordninger	16,7	18,7	13,2	18,2	16,4	13,3
Har ikke frikjøpte etter statlige ordninger	20,0	11,0	8,8	9,1	15,5	6,7
Annet	4,6	3,3	4,4	9,1	4,4	-
Totalt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
N	43	49	49	8	149	15

¹⁾ Er det inngått avtale om frikjøp med noen eller alle lokale parter etter videreførte statlige ordninger innen undervisningssektoren?

- Ja, vi har avtale om frikjøpsordninger etter videreførte statlige ordninger med berørte lokale parter
- Nei, vi har ingen avtale, men benytter bestemmelsen i overgangsordningene om frikjøp
- Nei, vi har ingen frikjøpte tillitsvalgte etter statlige ordninger i kommunen/fylkeskommunen
- Annet

²⁾ Utenom Oslo.

Tabell 3.2 viser at om lag halvparten av kommunene med 5.000 innbyggere eller flere har inngått lokal avtale om frikjøp av tillitsvalgte i undervisningssektoren etter Hovedavtalens bestemmelser. Dette gjelder også 11 av 18 fylkeskommuner.

Tabell 3.2 *Kommuner etter om det er inngått avtale om frikjøp av tillitsvalgte etter Hovedavtalens (HA) bestemmelser¹⁾. Kommunesektorens²⁾ undervisningssektor 2005. Prosent*

	Kommuner etter antall innbyggere					Fylkeskommuner
	<5.000	5.000-9.999	10.000-49.999	50.000-	Total	
Har avtale etter HA	28,3	52,9	50,0	50,0	38,7	60,0
Har ikke	71,7	47,1	50,0	50,0	61,3	40,0
Totalt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
N	41	48	48	8	145	15

¹⁾ Har kommunen inngått avtale om frikjøp med noen eller alle lokale parter innen undervisningssektoren etter Hovedavtalen del B § 3-2?

- Ja, vi har avtale om frikjøp innen undervisningssektoren etter Hovedavtalen del B § 3-2
- Nei, vi har ingen frikjøp innen undervisningssektoren etter Hovedavtalen del B § 3-2

²⁾ Utenom Oslo.

3.3 Frikjøpte årsverk

Tabell 3.3 viser at statlige ordninger i alt innebærer 207 frikjøpte årsverk, og at de kommuner/fylkeskommuner som følger Hovedavtalens bestemmelser i alt har 92 frikjøpte årsverk. Det er stilt spørsmål om frikjøpte tillitsvalgte også hadde verv

som verneombud og hvor mange årsverk som gikk med til dette. I alt utgjør dette 4 årsverk. Disse årsverkene er ikke trukket fra totaltallene for statlige ordninger eller for de som følger bestemmelsene i Hovedavtalen, fordi de ikke kan skilles på disse to kategoriene. Anslagene gjelder undervisningssektoren i hele kommunesektoren utenom Oslo, ikke bare de som har besvart spørreskjemaet.

Tabell 3.3 Frikjøpte årsverk i kommunesektorens undervisningssektor¹⁾ 2005, etter kommunestørrelse

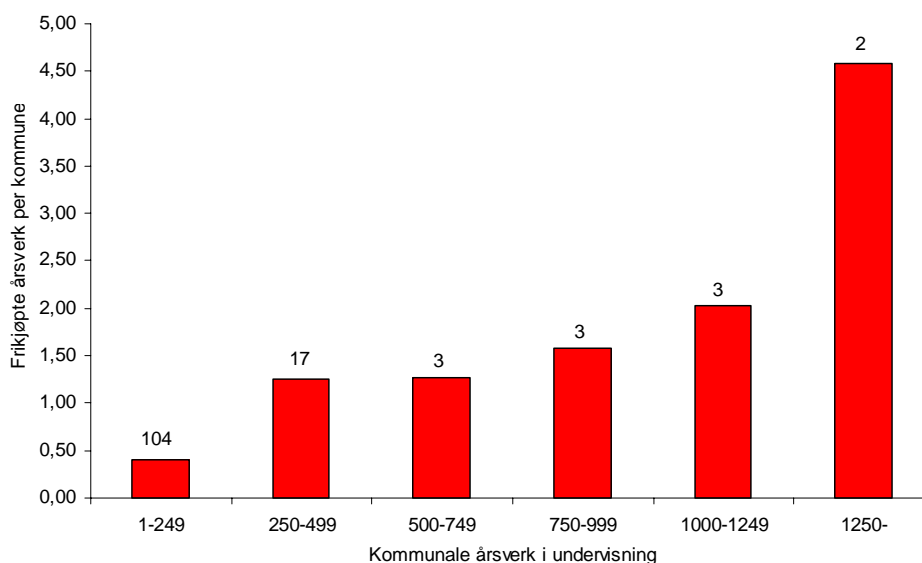
	Kommuner etter antall innbyggere				Fylkeskommuner	Total
	<5.000	5.000-9.999	10.000-49.999	50.000-		
Statlige ordninger ²⁾	42	30	58	22	55	207
Følger Hovedavtalen ²⁾	13	13	33	11	21	92
Verneombud	1	1	1	1	-	4

¹⁾ Utenom Oslo.

²⁾ **Ikke** fratrukket tillitsvalgtes eventuelle bruk av tid som verneombud.

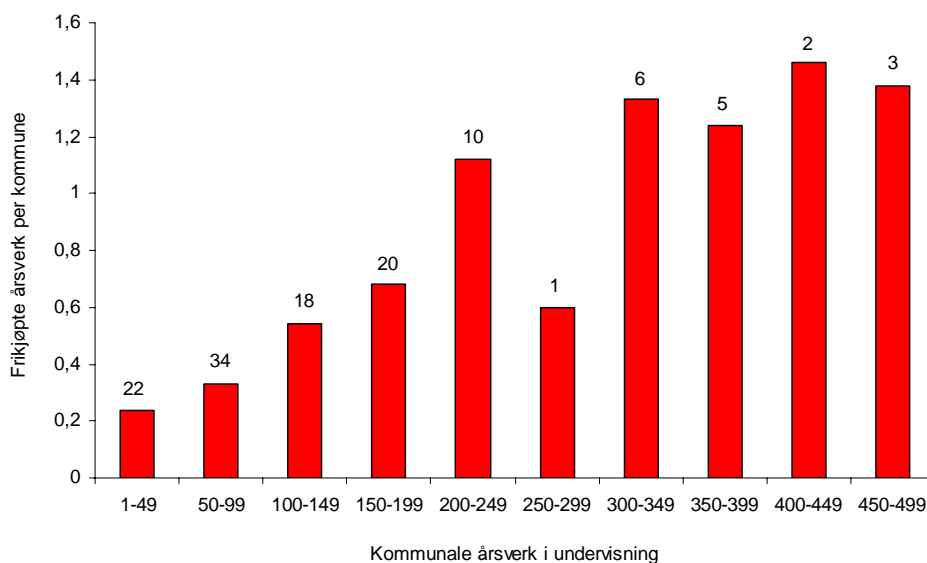
Figurene 3.1-4 viser frikjøpte årsverk i ulike mer detaljerte størrelseskategorier av kommuner, der størrelse går på kommunale årsverk og antall fagorganiserte. Antall frikjøpte årsverk er her summen av de som gjelder statlige ordninger og de som har sin bakgrunn i bestemmelsene i Hovedavtalen. Her har vi trukket fra eventuelle ressurser som er knyttet til å være verneombud. Også i undervisningssektoren er det en tendens til flere frikjøpte årsverk med økende størrelse.

Figur 3.1 Frikjøpte årsverk¹⁾ per kommune i 2005, etter kommunale årsverk i undervisning. Kommuner med færre enn 1.500 kommunale årsverk i undervisning. Tallet på stolpene angir antall observasjoner

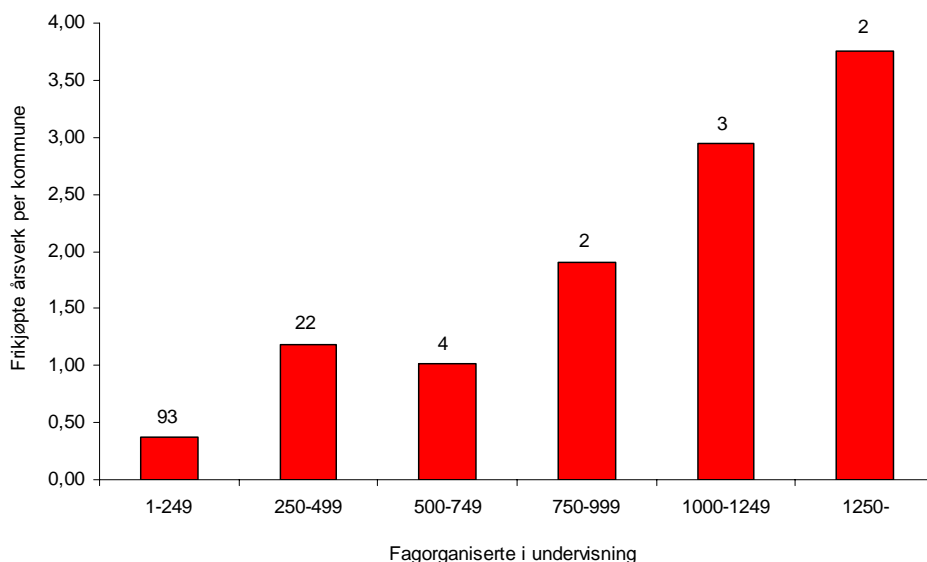
¹⁾ Sum av frikjøpte årsverk etter statlige ordninger og etter Hovedavtalen, fratrukket tillitsvalgtes eventuelle bruk av tid som verneombud.

Figur 3.2 *Frikjøpte årsverk¹⁾ per kommune i 2005, etter kommunale årsverk i undervisning. Kommuner med færre enn 500 kommunale årsverk i undervisning. Tallet på stolpene angir antall observasjoner*

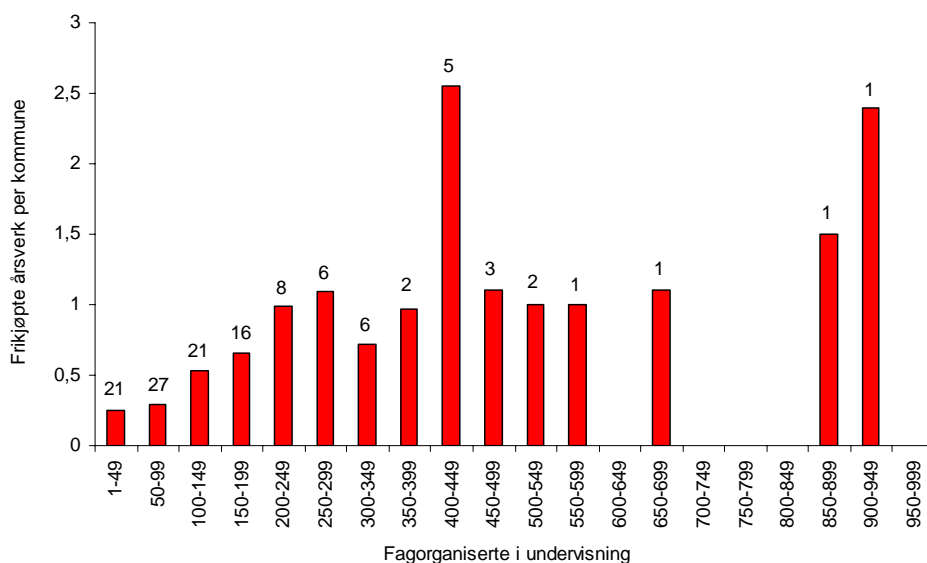
¹⁾ Sum av frikjøpte årsverk etter statlige ordninger og etter Hovedavtalen, fratrukket tillitsvalgtes eventuelle bruk av tid som verneombud.

Figur 3.3 *Frikjøpte årsverk¹⁾ per kommune i 2005, etter antall fagorganiserte i undervisning. Kommuner med færre enn 1.500 fagorganiserte i undervisning. Tallet på stolpene angir antall observasjoner*

¹⁾ Sum av frikjøpte årsverk etter statlige ordninger og etter Hovedavtalen, fratrukket tillitsvalgtes eventuelle bruk av tid som verneombud.

Figur 3.4 *Frikjøpte årsverk¹⁾ per kommune i 2005, etter antall fagorganiserte i undervisning. Kommuner med færre enn 1.000 fagorganiserte i undervisning. Tallet på stolpene angir antall observasjoner*

¹⁾ Sum av frikjøpte årsverk etter statlige ordninger og etter Hovedavtalen, fratrukket tillitsvalgtes eventuelle bruk av tid som verneombud.

Tabell 3.4 *Frikjøpte årsverk i kommunesektorens undervisningssektor¹⁾ 2005, etter landsdel*

	Akershus	Hedmark og Oppland	Sør-Østlandet	Agder og Rogaland	Vestlandet	Trøndelag	Nord-Norge
Statlige ordninger ²⁾	14	15	22		78		22 152
Følger Hovedavtalen ²⁾	9	12	9		31		10 70
Verneombud	-	1	0		2		1 4

¹⁾ Utenom Oslo.

²⁾ **Ikke** fratrukket tillitsvalgtes eventuelle bruk av tid som verneombud.

*Tabell 3.5 Frikjøpte årsverk i kommunesektorens undervisningssektor¹⁾
2005, etter sentralitet*

	Storby- region	Mellom- stor byregion	Småby- region	Små- senter- region	Område med spredd bosetting	
Statlige ordninger ²⁾	70	24	25	27	5	152
Følger Hovedavtalen ²⁾	30	21	12	6	-	70
Verneombud	2	-	1	1	-	4

¹⁾ Utenom Oslo.

²⁾ **Ikke** fratrukket tillitsvalgtes eventuelle bruk av tid som verneombud.

4 Frikjøpte – finansiert av egen arbeidstakerorganisasjon

Dette kapitlet viser i hvilken grad arbeidstakerorganisasjonene selv finansierer lønn for tillitsvalgte i kommunesektoren. 73 prosent av kommunene (tabell 4.2) og 93 prosent av fylkeskommunene (17 av 18) oppgir at de har organisasjonstillitsvalgte som er helt eller delvis finansiert av egen arbeidstakerorganisasjon. Det er vanligst i kommuner med mer enn 10.000 innbyggere. Samlet har arbeidstakerorganisasjonene finansiert 174 årsverk.

Tabell 4.1 Frikjøp av årsverk¹⁾ i kommunesektoren²⁾ finansiert av egen arbeidstakerorganisasjon 2005, etter kommunestørrelse

	Kommuner etter antall innbyggere				Fylkeskommuner	Total
	<5.000	5.000-9.999	10.000-49.999	50.000-		
Prosentandel kommuner med slik arbeidstakerfinansiering ¹⁾	69,1	67,8	87,8	90,9	93,3	
Frikjøpte årsverk	36	23	72	26	17	174
N	42	49	48	8	15	

¹⁾ Har kommunen organisasjonstillitsvalgte som er helt eller delvis finansiert av egen arbeidstakerorganisasjon?

²⁾ Utenom Oslo.

Tabell 4.2 Frikjøp av årsverk¹⁾ i kommunesektoren²⁾ finansiert av egen arbeidstakerorganisasjon 2005, etter landsdel

	Akers- hus	Hed- mark og Opp- land	Sør- Øst- landet	Agder og Roga- land	Vest- landet	Trøndel ag	Nord- Norge	
Prosentandel kommuner med slik arbeidstakerfinansiering ¹⁾	95,7	72,9	84,5		68,2		68,2	72,9
Frikjøpte årsverk	21	16	41		62		18	158
N	10	20	26	28	27	15	21	147

¹⁾ Har kommunen organisasjonstillitsvalgte som er helt eller delvis finansiert av egen arbeidstakerorganisasjon?

²⁾ Utenom Oslo.

Tabell 4.3 Frikjøp av årsverk¹⁾ i kommunesektoren²⁾ finansiert av egen arbeidstakerorganisasjon 2005, etter sentralitet

	Stor- by- region	Mellom- stor byregion	Småby- region	Små- senter- region	Område med spredd bosetting	
Prosentandel kommuner med slik arbeidstakerfinansiering ¹⁾	86,8	74,6	76,2	55,0	77,5	73,3
Frikjøpte årsverk	79	31	23	19	6	158
N	47	29	32	33	6	147

¹⁾ Har kommunen organisasjonstillitsvalgte som er helt eller delvis finansiert av egen arbeidstakerorganisasjon?

²⁾ Utenom Oslo.

VEDLEGG: Spørreskjema